

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 4355289
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

16 Ağustos 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (5 Adet, 8 Sayfa)
- Cevap Yazısı (86 Adet, 204 Sayfa)

2022

7/66353

**KOCAELİ MİLLETVEKİLİ
SAYIN ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU'NUN
TBMM 7/66353 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULARI VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Basında yer alan bilgide: "Geçtiğimiz yıl Marmara Denizi başta olmak üzere İzmit Körfezi çevresinde etkili olan müsilaj yeniden kendisini göstermeye başladı. Geçtiğimiz yıl yaz aylarında Marmara Denizi kıyıları başta olmak üzere kentin sahil kesiminde de görülen müsilaj (deniz salyası) 2022 yılı içerisinde de görülmüştü. Bugün gelinen noktada ise müsilaj son olarak Körfez Tütünçiftlik sahilinde görüldü. Özellikle sahil kesiminde görülen müsilaj yaz aylarında yeniden sahilin müsilajla kaplanma ihtimalini akıllara getirdi. Müsilajın görüldüğü alanda deniz anaları da görülmekte. Geçtiğimiz aylarda İzmit Körfezi açıklarında yeniden ortaya çıkan müsilaj Mayıs ayında da Tavşancıl ve Hereke sahilinde de görülmüştü." ifadeleri yer almıştır. Bu bağlamda;

- 1) Yukarıda bahsi geçen iddialar doğru mudur?
- 2) İzmit Körfezi'nde görülen müsilajın temizlenmesi için bakanlığınızın yapmış olduğu çalışmalar nelerdir?
- 3) İzmit Körfezi'nde görülen müsilajın ortaya çıkmasını engellemek için bakanlığınızın yapmış olduğu çalışmalar nelerdir?
- 4) Müsilajın geçtiğimiz yaz olduğu gibi sahilleri kapsamaması amacıyla bakanlığınızın geçen yıldan beri yapmış olduğu çalışmalar nelerdir?

CEVAPLAR:

1- Acil müdahale kapsamında 8 Haziran 2021 tarihinden itibaren, 7/24 esasıyla, Marmara Denizi'ndeki müsilajın bilimsel temelli yöntemlerle tamamen temizlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmış ve 7 Temmuz 2021 itibariyle müsilaj temizlenmiş, o tarihten itibaren de Marmara Denizinde müsilaj görülmemiştir.

2- Marmara denizinde müsilaj görülmemekle birlikte, özellikle kirlilik kaynaklarının önlenmesi için yapılacak yatırımların belirli bir sürede hayata geçirilebilecek olması nedeniyle, Marmara Denizindeki risk devam etmektedir. Bu kapsamda, havzada yer alan atıksu arıtma tesisleri Bakanlığımızca sıkı bir şekilde denetlenmekte ve uygunsuz durumlarda idari yaptırım uygulanmaktadır. Ayrıca müsilajın tekrar ortaya çıkması durumunda hemen müdahale edebilecek altyapı hazır bulundurulmaktadır.

3,4- Müsilaj kirliliğinin kontrol altına alınması ve giderimine yönelik Bakanlığımız koordinasyonunda üniversiteler ile ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile 22 Maddeden oluşan "Marmara Denizi Eylem Planı" hazırlanmış ve 06 Haziran 2021 tarihinde açıklanmış olup, eylem planı kapsamında Bakanlığımızca geçen yıldan beri yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

- Acil müdahale kapsamında 8 Haziran 2021 tarihinden itibaren, 7/24 esasıyla, Marmara Denizi'ndeki müsilajın bilimsel temelli yöntemlerle tamamen temizlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmış ve 7 Temmuz 2021 itibariyle müsilaj temizlenmiş, o tarihten itibaren de Marmara Denizinde müsilaj görülmemiştir.
- 13 Haziran 2021 tarihli ve 2021/10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile ilgili kurum kuruluşların üst düzey temsilcilerinin katılımıyla Koordinasyon Kurulu oluşturulmuş ve süreç içerisinde 15 Haziran 2021, 14 Temmuz 2021 ve 22 Ekim 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen Marmara Denizi Koruma Eylem Planı Koordinasyon Kurulu Toplantılarında alınan kararlar çerçevesinde çalışmalar sürmektedir.

- 22.06.2021 tarihli ve 2021/13 sayılı Bakanlığımız Genelgesi ile, Marmara Denizi Havzasına deşarjı olan tüm evsel ve endüstriyel atıksu kaynakları için deşarj standartlarında % 20-50 oranında kısıtlamalar yapılmış ve mevcut arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtmaya dönüştürülmesi zorunlu hale getirilmiş olup, ilgili atıksu altyapı yönetimlerine yapacakları yatırımlar için 3 ay ile 3 yıl arasında değişen geçiş süreleri verilmiştir. Genelge kapsamında havzadaki evsel ve endüstriyel atıksu altyapı yönetimleri getirilen kısıtlamalar uyum sağlamak için yapacakları atıksu altyapı yatırımlarına ilişkin iş termin planlarını Bakanlığımıza sunmuş olup, süreç Bakanlığımızca yakından takip edilmektedir.
- Atıksu arıtma tesislerinin 7/24 esasıyla online olarak izlenmesi amacıyla, Bakanlığımızca 02/07/2021 tarihinde 2021/14 sayılı Genelge yayımlanmış olup, online izlemeler bu çerçevede yürütölmektedir.
- Marmara Denizi havzasındaki atıksu kaynaklı noktasal kirliliğin tespiti amacıyla Marmara Denizi Havzası Noktasal Kirlilik Yüklerinin Tespiti (MARAAT) projesi gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında, Marmara Denizi Havzasında yer alan, 445 evsel/kentsel ve endüstriyel atıksu arıtma tesisi yerinde incelenerek; mevcut durumları tespit edilmiş, ihtiyaç analizleri yapılmış ve Marmara Denizi'ne gelen atıksu kaynaklı kirlilik yükleri ortaya konulmuştur.
- Zeytinyağı üretimi sonucu oluşan zeytin karasuyunun bertarafına yönelik olarak Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda zeytinyağı işletmelerinin 3 fazlı üretim tekniğinden, 2 fazlı üretim tekniğine dönüştürülmesi gerekliliği ortaya çıkmış olup bu kapsamda Bakanlığımızca yapılan "Marmara Denizi Havzasındaki Zeytinyağı Endüstrisinin Durum Tespiti (MARZEY) Projesi" ile havzadaki illerde faaliyet gösteren 3 fazlı zeytinyağı işletmelerinin 2 faza geçişi için ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların maliyetleri belirlenmiştir.
- Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı hazırlanarak Koordinasyon Kurulu'nun 22 Ekim 2021 tarihli 3. Toplantısında kabul edilmiştir. Marmara Denizi Havzasındaki noktasal ve yayılı kirlilik kaynaklarının önlenmesi ve Marmara Denizinin iyi çevresel duruma ulaştırılmasına yönelik çalışmalar Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planında yer alan 9 adet stratejik amaç, bu amaçlara ait 18 hedef ve bu hedeflere ait 132 adet faaliyet çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.
- 05.11.2021 tarih ve 31650 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 04.11.2021 tarihli ve 4758 sayılı Cumhurbaşkanları Kararı ile Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiştir.
- Marmara Belediyeler Birlięi bünyesinde, İstanbul Üniversitesi, Boęaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doęu Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi gibi üniversitelerden 21 bilim insanının yer aldığı Bilim ve Teknik Kurulu oluşturulmuş ve İhtiyaçlar ve Çözüm Önerileri Raporu hazırlanmıştır.
- 22 Şubat 2022 tarihinde İstanbul İli özelinde yapılacak çalışmalara ilişkin olarak Marmara Denizi Eylem Planı İl Koordinasyon Kurulu toplantısı gerçekleştirilmiş olup, 24 Mayıs 2022 tarihinde ise İSKİ tarafından yapılması gereken atıksu altyapı çalışmalarının planlanmasına yönelik Bakanlığımız ilgili birimlerinin ve İSKİ yetkililerinin katılımıyla bir çalıştay düzenlenmiştir.
- Çevre Kanununa EK-16 ncı madde ilave edilerek, Boęazlar ve Susurluk Havzası dâhil Marmara Denizi Hidrolojik Havzasında ve bu Havza'da yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında ileri atıksu arıtma tesisi olmayan belediyeler için, 6 ay içerisinde iş termin planlarının Bakanlığa sunulması ve 3 yıl sonunda da ileri atıksu arıtma tesislerinin kurulup işletmeye alınması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca söz konusu düzenleme ile, belirtilen sınırlar içerisinde büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin atıksu gelirlerinin yarısını ileri atıksu arıtma tesislerinin kurulmasına ayrılması zorunlu kılınmıştır.
- Atıksu arıtma tesislerinin yapımı ve işletilmesini çok daha kolay hale getirmek için kamu-özel sektör işbirliği modellerinin hayata geçirilmesi amacıyla 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanuna ek madde eklenmiştir.
- Atıksu arıtma tesislerinde uygulanan % 50'sine kadar geri ödeme oranını ileri arıtma teknikleri ile arıtılmış atıksuyu yeniden kullanan kuruluşlara, yeniden kullanım oranına göre yüzde yüze kadar artırılmasına ilişkin Çevre Kanununun 29. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile arıtılmış atık suların yeniden kullanılarak hem su kaynaklarına deşarjının azaltılarak su kirliliğinin önlenmesi, hem de kaynaktan daha az su kullanımı sonucunda su kaynaklarının miktar olarak da korunması amaçlanmaktadır.
- Havzadaki yayılı kirliliğin tespitine yönelik olarak TÜBİTAK tarafından yürütölen çalışmalar çerçevesinde bir rapor hazırlanmış olup, dere yataklarına yapay sulak alanlar ve tampon bölgeler oluşturulmasına yönelik Tarım ve Orman Bakanlığı ile birlikte arazi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

- Ulusal Deniz İzleme Programı (DEN-İZ) ve MARMOD FAZ II Projesi çalışmaları müsilaj oluşumu sonrasında bu konuya yoğunlaştırılmış, müsilajı tetikleyen faktörlerin tespiti için Marmara Denizindeki izleme nokta sayısı 91'den 150 istasyona çıkarılarak araştırılmaya başlanmıştır.
- Ayrıca; Bakanlığımızca, Marmara Denizi'ne kıyısı bulunan tüm illerimizin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerine; artan hava sıcaklıkları ile birlikte Marmara Denizi ve bağlı sularda yeniden meydana gelebilecek olası müsilaj vakalarına karşın, gerekli ekipman ve personelin hazır bulundurulması, ihtiyaç halinde ilgili Belediyeler ile temas halinde bulunulması talimatı verilmiştir. Süreç gün gün takip edilmektedir.

5- Marmara Denizi'nde iklim değişikliğinin etkisi ile birlikte deniz suyundaki durağanlık ve azot-fosfor miktarının artışına bağlı olarak bir müsilaj (deniz salyası) kirliliği başlamıştır. Bu müsilaj hadisesinin en önemli sebeplerinden birinin ileri düzeyde arıtılmayan atıksulardan kaynaklandığı Bakanlığımızca yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir.

Yukarıda bahsi geçen MARAAT projesi kapsamında yapılan hesaplamalara göre Marmara Denizi Havzasında günlük yaklaşık olarak 5,7 milyon m³ atıksu deşarj edilmekte olup, havzadaki atıksu miktarının % 89,5'ini kentsel atıksular oluşturmaktadır. Havzada arıtılan kentsel atıksular ve arıtma prosesleri incelendiğinde, havzada oluşan kentsel atıksuyun % 43,3'ü yalnızca fiziksel arıtma yapılarak deşarj edilmektedir. Atıksu kaynaklı kirliliğin önemli bir kısmını ileri arıtmaya tabi tutulmadan deşarj edilen kentsel atıksular oluşturmaktadır.

Bu kapsamda; su kaynaklarındaki kalitenin iyileştirilmesi ve korunması için noktasal kirleticilerin yanı sıra, su ve havza kirlenmesi üzerinde büyük etkisi olan yayılı kirleticilerin (tarım, hayvancılık, arazi kullanımı, düzensiz depolama alanları, foseptik, atmosferden taşımın) belirlenmesi ve kontrolü de son derece önemlidir. Marmara Denizine karasal kaynaklı yayılı kirlilik yükleri ve alınacak tedbir/önlemlere ilişkin Marmara Denizi Eylem Planı uyarınca Yayılı Kaynaklı Kirliliğin Tespiti Alt Çalışma Grubu tarafından çalışmalar yürütülmüştür.